

Ε. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Τακτικού καθηγητού της Φιλοσοφίας

ΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑ

Ἡ αὐτονομία τοῦ ὄντος συνεπάγεται καὶ τὴν αὐτοτέλειαν αὐτοῦ. Τὸ ὄν ὑπάρχει βάσει τῶν νόμων τοὺς ὁποίους θέτει διὰ τὴν ὑπαρξίν του καὶ χάρις εἰς αὐτούς. Ἐξ ἀδύνατον νὰ τὸ νοήσωμεν ἄλλως ἢ ὡς παρέχον εἰς ἑαυτὸ τὸ εἶναι αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ ἡ ἐν λόγῳ αὐτονομία δὲν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, τὸ ὄν παύει ἂν ὄχι νὰ εἶναι τοιοῦτο πράγματι, τοῦλάχιστον ὅμως νὰ θεωρῇται οὕτω. Ἡ ἔννοια τοῦ ὄντος ἐνέχει καὶ τὴν σημασίαν τοῦ αὐτονόμου, τῆς ἑτερονομίας οὐσης σχέσεως ἐξαρτήσεως, συνεπαγομένης δὲ τὴν θεώρησιν τοῦ ὄντος ὡς ἐξαρτωμένου. Οὕτω δημιουργεῖται ὀντολογικὴ ἄλυσις διαβαθμίσεων μέχρι τοῦ «πρώτου κινουντος». Εἶναι ὅμως ἄχρηστος ἡ τοιαύτη πολὺπλοκος τοποθέτησις τοῦ ὄντος. Πράγματι, τὸ ὄν δὲν θὰ δυνηθῶμεν τελικῶς ν' ἀποφύγωμεν ὅπως θεωρήσωμεν ὡς αὐτόνομον. Ἡ τοιαύτη ὅμως αὐτονομία τοῦ δὲν νοεῖται κεχωρισμένως ἐν σχέσει πρὸς τὴν αὐτοτέλειάν του. Ἐὰν τὸ ὄν ὑπάρχει χ ἄ ρ ι ς εἰ ς ἑ α υ τ ὅ, τότε ὑπάρχει καὶ κ α θ' ἑ α υ τ ὅ, μὴ ὑποκείμενον εἰς οἰανδήποτε ἐξάρτησιν, τοῦτο δὲ προϋποθέτει ὅτι ὑπάρχει καὶ δι' ἑ α υ τ ὅ, ἀνεξαρτήτως τοῦ πῶς ἡ σχέσις αὕτη λαμβάνεται. Τὸ ὄν εἶναι μοναδικόν τι ἐκάστοτε, μὴ ἐξαρτώμενον, καὶ ἀ φ' ἑ α υ τ ὅ ὑπάρχον, τῆς ὑπάρξεώς του χαρακτηριζομένης ὑπὸ διαρκείας ἐλευθέρως ὑπ' αὐτοῦ καθοριζομένης. Ἐχει πληρότητα οὐσίας, οὐδενὸς δ' ἄλλοτρίου ἔχει ἀνάγκην, προκειμένου νὰ εἶναι ὅ,τι εἶναι. Πεπλήρωται ἑαυτοῦ, ἡ δὲ πληρότης του καθίσταται ὁλονὲν κρείττων καὶ ἐντελεστέρα, καθ' ὃ μέτρον τὸ περιεχόμενόν του ἀναπτύσσεται κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἐλευθερίας ἐκείνου. Τοιαύτη πληρότης προσδιορίζει καὶ τὴν ἐντέλειάν του, ἐνδεικτικὴν τῆς αὐτοτελείας του. Ἡ τελευταία πάνιν εἶναι χαρακτηρ τῆς οὐσίας τοῦ ὄντος, μὴ νοουμένης ἄλλως ἢ ὡς συμπληρούσης ἑαυτὴν διὰ τινος ἀνεξαρτησίας καταφανοῦς τόσον εἰς τὴν ἐμφάνισιν ὅσον καὶ εἰς τὴν ὑπόστασιν.

Τὸ αὐτοτελὲς τοῦ ὄντος ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν γενικωτάτων ἐννοιῶν ἡ γενικωτάτη, μολοντί ἀναφέρεται εἰς πραγματικότητα ἀτομικὴν. Ὅπωςδήποτε, ἡ αὐτοτέλεια προσδιορίζει καὶ τὴν τρόπον τινὰ ὑπὸ ὁλοκλήρωσιν τελοῦσαν, ἂν μὴ ὁλοκληρωμένην εἰσέτι, διάρθρωσιν

τοῦ ὄντος. Ὁ πλατωνικὸς Παρμενίδης, διὰ τὴν διασαφήση τὴν ἔννοιαν τοῦ ὄντος, καταφεύγει εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ὁλότητος, τοῦ ὅλου, καὶ τῆς ὁποίας διακρίνει δύο λεπτοτάτας ἀποχρώσεις, λεπτοτάτας ὅσον καὶ ἄλλαι ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ εἰσαγόμεναι ὀντολογικαὶ ἔννοιαι¹. Ἡ ἔννοια τοῦ ὅλου δηλαδὴ ἡ ὁποία θ' ἀποτελέσῃ καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀντικείμενον προβληματισμοῦ², καὶ διὰ τῆς ὁποίας χαρακτηρίζεται τὸ ὄν, προσφέρεται, κατὰ τὸν ὡς ἄνω πλατωνικὸν διάλογον, ὑπὸ δύο ὄψεις καθοριζούσας καὶ δύο σημασίας αἱ ὁποῖαι δύναται ν' ἀποδοθοῦν εἰς τὸ ὄν θεωρούμενον ὡς ὁλότητα. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ τοιαύτη τοποθέτησις ἔχει ἤδη προετοιμασθῇ ὑπὸ τοῦ Παρμενίδου τοῦ ὁποίου τὸ ὄν δὲν εἶναι ἔν, ἀλλὰ οὐλον³. Ὁ ὅρος «ὄλον» ἐμφανίζεται ὑπὸ τὴν σημασίαν τοῦ ἀθροίσματος, τοῦ συνόλου τοῦ ἀποτελουμένου ἐκ πλείστων στοιχείων ἀσυνδέτων πρὸς ἄλληλα, καθ' ὃ τοῦλάχιστον μέτρον δὲν θεωρήσωμεν ὅτι ἅπαντα ὑπάρχοντα ὑπὸ τὴν περικλείουσιν αὐτὰ γενικότητά των. Πρόκειται περὶ στοιχείων στερουμένων α priori συνεκτικότητος πρὸς ἄλληλα, διατελούντων δὲ ἀσυνδέτων καὶ μεμονωμένων, ἐκτὸς ἂν ταῦτα μεταβοῦν πρὸς τὴν ὁλοκληρώσιν των ὀλικῶς ἢ μερικῶς ταυτιζόμενα, ὁπότε ἀγόμεθα εἰς ἄλλην περίπτωσιν. Ἄλλως ἀποτελοῦν περισσότερον ἄθρμα στοιχείων ἢ ὁλοκληρωμένην περιεκτικὴν μορφήν. Τοιοῦτου εἶδους σύνολον προέρχεται ἐκ διαδικασίας ἀθροιστικῆς καθ' ἣν, παρ' ἐν πρῶτον στοιχείῳ αὐτοῦ, προστίθεται καὶ δεύτερον, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μέχρι τῆς ἀπαρτίσεως τοῦ ἐξ οἰοῦδήποτε ἀριθμοῦ τοιοῦτων στοιχείων συνισταμένου συνόλου. Ἐνταῦθα ὅμως ἀναφύονται δύο προβλήματα σημαντικὰ τὰ ὁποῖα εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ν' ἀντιμετωπίσωμεν πρὶν ἢ χωρήσωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἐτέρας σημασίας τοῦ ὅρου «ὄλον» ὡς ὀντολογικῶν δεδομένου ἐν τῷ πλατωνικῷ Παρμενίδῃ.

Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν δύο τούτων προβλημάτων ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀτελὲς τοῦ ὅλου ὡς ἀθροίσματος λαμβανομένου. Τὰ ἐξ ὧν τὸ ἄθροισμα ἀποτελεῖται στοιχεῖα εἶναι πλείονα τοῦ ἐνός, ὑπὸ δὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀθροίσματος τὸ ὄλον ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐκληφθῇ ὡς μοναδικόν τι. Τοῦτο ἴσως νὰ ἀληθεύῃ εἰς τὴν Λογικὴν⁴ ἢ εἰς τὰ Μαθηματικά⁵, δὲν ἀληθεύει ὅμως καὶ εἰς τὴν ὀντολογίαν, διὰ τὸν λόγον ὅτι τὸ ὄν δὲν εἶναι ἀπλὴ ἔννοια, ἀλλὰ γεγνηὸς ὑποκείμενον ἐνδεχομένως εἰς ἐπιβεβαίωσιν. Ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἴστο-

1. 145a - 147e, καὶ 157b - 158b.

2. Πβ. Μ.τ.φ., Η, 1043a 29 - 1044a 15· ἐν σχέσει πρὸς τὰς περὶ μέρους καὶ ὅλου ἀπορίας, Πβ. Φυσ., 185b 11 καὶ Τοπ., 150a 15 - 21. Πβ. Σέξτ. Ἐμπ., Adv. mathem., IX, 331 - 358, καὶ Hypotyp., 111, 98 - 101.

3. Πβ. Μ. Untersteiner, Parmenide, Torino, Bocca, 1925.

4. Πβ. λ.χ. Μ. BOLL, Manuel de logique scientifique, Paris, Dunod, 1948, σσ. 53 κ.έξ. καὶ Ε. Μουτσοπούλου, Νόησις καὶ πλάνη, Ἀθῆναι, 1961, σσ. 77 κ.έξ.

5. Πβ. Φ. Μ. Βασιλείου, Φιλοσοφία τῶν Μαθηματικῶν, Ἀθῆναι, 1969, σ. 76.

ρίας, τὰ πράγματα ὅπωςδήποτε δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὑπὸ ἄλλην γωνίαν. Ἐκτὸς ὅμως τῆς Ἱστορίας, ἐὰν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἄθροίσματος ἦσαν ἐν τὸν ἀριθμόν, τοῦτο θὰ ἔπαιεν αὐτομάτως νὰ εἶναι ἄθροισμα. Ἐν λογικὸν ἀναφορικὸν καὶ ἐν μαθηματικὸν σύνολον δύνανται ν' ἀνταποκρίνονται πρὸς ἐν καὶ μόνον στοιχεῖον ἐν αὐτοῖς περιεχόμενον. Τοῦτο ὅμως ἀποτελεῖ καθαρὰν σύμβασιν. Κατ' ἀνάγκην, λοιπόν, λέγοντες ἄθροισμα ἐννοοῦμεν σύνολον δύο τοῦλάχιστον στοιχείων, μάλιστα δὲ στοιχείων τοιούτων ὥστε νὰ δικαιολογῶν τὴν ἐπὶ μέρους ὀνομασίαν τοῦ ἐκάστοτε ἄθροίσματος ὡς ἄθροίσματος στοιχείων τοιούτων καὶ ὄχι ἀλλοίων. Ἀκριβῶς δὲ ὡς ἐκ τῆς ἀνοργάνου καὶ στερουμένης συνοχῆς συνδέσεως τῶν στοιχείων τούτων ἐν τῷ ἑαυτῶν ἄθροισματι, τὸ τοιοῦτον ἄθροισμα ἀποτελεῖ ὁ ρ ι ο ν περιεκτικότητος ὁλοκλήρου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπαρτιζόντων μίαν κατηγορίαν διαφόρων ὄντολογικῶν στοιχείων. Ἄθροισμα λ.χ. ἐκ δύο στοιχείων ἀποτελούμενον δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἄθροισμα τοῦ ἐξ ἀπείρων στοιχείων συγκειμένου. Ἡ διαφορά, ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχη, συνίσταται εἰς τὸ ὅτι τὸ ἄθροισμα δύνανται ν' ἀποτελῇται ἐξ οἰουδήποτε ἀριθμοῦ στοιχείων ἔχοντος τιμὴν διάφορον τοῦ 0 καὶ τοῦ 1, ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι τὰ στοιχεῖα ταῦτα θὰ λαμβάνονται δι' ἐξαντλητικῆς ἀπαριθμήσεως. Καὶ ἐν ἔστω στοιχεῖον ἂν ἔχη παραλειφθῇ ἐκ τοῦ ἄθροίσματος, τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νὰ θεωρηθῇ σύνολον πλήρες. Καὶ πάλιν ὅμως, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, τὸ οὕτω λαμβανόμενον σύνολον παραμένει ὄντολογικῶς εἴτε σαφῶς ἀρνητικὸν εἴτε, τοῦλάχιστον, ἀδιάφορον, ἥτοι ἀρνητικὸν ὡσαύτως, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐὰν ἀποκλειθῇται ὁ ἐξ αὐτοῦ παραμερισμὸς στοιχείου ὑπαγομένου ὑφ' ἣν πάντα τὰ ἄλλα ὑπάγονται γενικὴν κατηγορίαν, ἢ προηγουμένως ὡς ἐξαντλητικὴ χαρακτηρισθεῖσα ἀπαρίθμησις θ' ἀποδειχθῇ κατ' ἀνάγκην ἐκ τῶν ὑστέρων οὐχὶ ἐξαντλητικὴ εἰς τὴν πραγματικότητα, πρᾶγμα προϋποθέτον ὅτι ἐν τοῦλάχιστον νέον στοιχεῖον εἶναι προσθετέον εἰς τὸ παλαιὸν «σύνολον», ὡς ἀπλοῦν ἄθροισμα θεωρούμενον, ἵνα τοῦτο καταστῇ σύνολον καὶ πάλιν. Τὸ νέον ὅμως σύνολον, μετὰ ταῦτα, φαίνεται μὲν νὰ εἶναι περισσότερον σύνολον ἢ τὸ προηγουμένως ὡς «σύνολον» θεωρηθέν, ἀλλ', ἐπειδὴ εἶναι ἄγνωστον ἐὰν ἡ ἐξ ἧς προῆλθεν ἀπαρίθμησις εἶναι, τὴν φορὰν αὐτὴν τοῦλάχιστον, πράγματι ἐξαντλητικὴ, δὲν εἶναι πλέον ἀνεκτὸν νὰ θεωρήσωμεν τὸ σύνολον τοῦτο ὡς τελεσιδίκως σχηματισθέν, δηλαδὴ ὡς σύνολον κλειστόν. Μὲ ἄλλους λόγους, παύομεν νὰ θεωρῶμεν αὐτὸ ὡς ἄθροισμα, διὰ νὰ τὸ θεωρήσωμεν ὡς σύνολον, μόνον ὅμως κατὰ συγκατάβασιν, ἔχοντες πάντοτε κατὰ νοῦν τὴν δυνατότητα ὅπως τοῦτο ἐπιδέχεται πιθανὴν ἐπ' ἅπειρον ἐπέκτασίν του. Παρὰ ταῦτα ὅμως, οὔτε καὶ τότε θὰ παύσῃ νὰ εἶναι καθ' ὅριον ἐπέκτασις τῆς συναθροίσεως στοιχείων οὐδεμίαν ἔχόντων πρὸς ἄλλα συναχόν, πλὴν τοῦ κοινοῦ χαρακτηρισμένου τοῦ παρέχοντος αὐτοῖς τὴν δυνατότητα νὰ καταταγοῦν εἰς μίαν ὀρισμένην κατηγορίαν. Τὸ ἀναφορικὸν «ἡ βιβλιοθήκη μου» ἐπιδέχεται ποσο-

τικήν διακρίβωσιν ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν βιβλίων τὰ ὅποια ἔχω παρατεταγμένα ἐνώπιόν μου, πρὸς τοῖς ὁποίοις δυνατόν νὰ συνυπολογίσω καὶ ὅσα ἐκ τῶν βιβλίων μου δὲν ἔχω τοποθετήσει μετὰ τῶν ἄλλων. Ἐκ τῆς τοιαύτης ἀδυναμίας τῆς γλώσσης προκύπτει ψευδοπρόβλημα τὸ ὅποιον φυσικὰ ἢ σύγχρονος λογικὴ εὐχερῶς ἐπιλύει¹. Ὅπωςδὴποτε ὁμως καθίσταται φανερόν ὅτι τῆς ἐννοίας τοῦ συνόλου μετ' ἀβεβαιότητος μόνον ἐκάστοτε δύναται νὰ γίνῃ χρήσις, τῆς διακρίσεως μεταξὺ ἀθροίσματος καὶ συνόλου οὗσης ὅλως τυπικῆς, ἀφοῦ εἰς τὴν πραγματικότητα αὕτη ἀποβαίνει δυσχερῶς ἐφαρμόσιμος. Κατὰ ταῦτα, ἡ ἐννοια τοῦ συνόλου εἶναι ἐννοια εὐκαιρικῶς ἀνοικτὴ ὡς ὑποκειμένη εἰς αὐξομειώσεις² ἢ τοῦ ἀθροίσματος, ἐννοια ὡσαύτως ἀνοικτὴ, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ποιοτικῆς τῆς ἀδιαφορίας. Ὅπωςδὴποτε, ἀμφότεραι αἱ ἐννοιαὶ εἶναι ἀδιάφοροι ὄντολογικῶς.

Τὸ δεῦτερον ἐκ τῶν ἐξ ἀφορμῆς τῆς θεωρήσεως τῶν ἐννοιῶν τοῦ συνόλου καὶ τοῦ ὡς «συνόλου» λαμβανομένου ἀθροίσματος, ἀναφυομένων ἐπὶ μέρους προβλημάτων ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔν ἐκ τῶν ἀποτελούντων τοῦτο στοιχείων. Τὸ στοιχεῖον δύναται καὶ δὲν δύναται νὰ εἶναι ὄν, συνεπῶς δέ, καὶ νὰ θεωρηθῇ ὡς τοιοῦτο. Ἐὰν εἶναι συστατικὸν ἐνὸς ἀθροισματικοῦ «συνόλου», εἶναι καὶ ὄντολογικῶς, ὡς πρὸς αὐτό, ἀδιάφορον, ἀφοῦ ἡ ἀδιαφορία τοῦ αὐτοῦ εἶναι προϋπόθεσις διὰ τὴν ἐννοιακὴν σύλληψιν ἐκείνου. Τὸ αὐτὸ θὰ ἡδύνατο νὰ λεχθῇ καὶ περὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν συστατικῶν ἐνὸς συνόλου οὐχὶ ἀθροισματικοῦ. Εἴτε λοιπόν, εἰς ἐκατέραν τῶν περιπτώσεων, τὸ στοιχεῖον εἶναι ὄν εἴτε δὲν εἶναι, τοῦτο οὐδόλως ἐνδιαφέρει, δεδομένου ὅτι τὸ εἰς ὃ ὑπάγεται ἀναφορικὸν παραμένει ὄντολογικῶς οὐδέτερον. Τὸ ἐν λόγῳ στοιχεῖον, ἐὰν εἶναι ἰσχυρόν, δύναται νὰ γειτνιάζῃ πρὸς στοιχεῖον ἐπίσης ὄντολογικῶς ἰσχυρόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς στοιχεῖον οὐχὶ ὄντολογικῶς ἰσχυρόν, τὸ δ' ἀντίστροφον εἶναι ὡσαύτως δυνατόν. Παρὰ ταῦτα ὁμως, τὸ ὄντολογικῶς ἀδιάφορον τοῦ συνόλου καθιστᾷ ἐπίσης ἀδιάφορον καὶ τὸ πραγματικὸν (ἢ μὴ πραγματικὸν) ὄντολογικὸν ἐνδιαφέρον τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ στοιχείων ἅτινα, ἐν τῇ πράξει, τοῦλάχιστον, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς ὄντολογικῶς ἀνύπαρκτα. Πᾶν σύνολον ἀποτελεῖται συνεπῶς ἐκ μεμονωμένων μονάδων ἢ στοιχείων τῶν ὁποίων ὁ ὄντολογικὸς χαρακτὴρ δύναται νὰ εἶναι πραγματικός, ἀλλὰ καὶ δημιουργημὰ τῆς συλλαμβανούσης ἐκεῖνο διανοίας, κατὰ περίπτωσιν, ἥτοι ὄντολογικῶς ἀδιάφορος. Δὲν συμβαίνει ὁμως τὸ αὐτὸ ἐφ' ὅσον τὰ στοιχεῖα τοῦ συνόλου ἔχουν πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς ἐκεῖνο σχέσιν λειτουργικότητος. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δὲν δύναται πλέον νὰ γίνῃ λόγος περὶ «συνόλου» ἀθροισματικοῦ, ἀλλὰ περὶ συνόλου ὀργανικοῦ τοῦ ὁποίου τὰ στοιχεῖα εἶναι ὄχι μέρη, ἀλλὰ μέλη μιᾶς ὄντικῆς πραγματικότητος ὄντολογικῶς ὀριζομένης ὡς συναρτήσεως.

1. Πβ. Νόησις καὶ πλάνη, σσ. 89 κέξ.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω θεωρήσεων μεταβαίνομεν ἀπὸ τῆς σημασίας τοῦ ὄρου ὅλον θεωρουμένου ὡς συνολικότητος εἰς τὴν τοῦ αὐτοῦ ὄρου θεωρουμένου ὡς ἐνότητος. Ἐνότης κατὰ ταῦτα ἀποβαίνει ἡ ὀργανικὴ σύνδεσις ἐπὶ μέρους στοιχειακῶν μονάδων πρὸς ἀλλήλας, εἰς τρόπον ὥστε ἐξ αὐτῶν νὰ δύναται ν' ἀποτελεσθῇ λειτουργικὴ παρουσία ἐνιαία. Ὁ τοιοῦτος τρόπος συνδέσεως τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐνότητα στοιχείων εἶναι ὅλως ἀντίθετος πρὸς τὸν τρόπον καθ' ὃν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀθροισματικοῦ λ.χ. συνόλου ἔχουν πρὸς ἀλλήλα. Τὴν εἰς τὴν περίπτωσιν ἐκείνην ἀπουσίαν παντὸς μεταξὺ τῶν στοιχείων συνδέσμου ἀντικαθιστᾷ ἐνταῦθα ἡ ὑπαρξὶς συνδέσμου ἡκιστα χαλαροῦ, ἀναγκαίου καὶ ἀκαταλύτου κατὰ τοῦτο, ὅτι, ἂν καταλυθῇ, καταλύεται καὶ ἡ ἐνότης τῆς ὄντικῆς συναρτήσεως τὴν ὁποίαν συνεπάγεται. Ἡ ἐνότης προϋποθέτει στενὴν συναρμογὴν μεταξὺ τῶν συνθετόντων αὐτὴν ἐπὶ μέρους στοιχείων. Εἰς τὸν πλατωνικὸν Τίμαιον¹ ἡ ἐνότης καὶ ὁ δεσμὸς τῆς κοσμικῆς δημιουργίας ἐπιτυγχάνονται μόνον κατόπιν ἐπανειλημμένων μείξεων τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν στοιχείων ἅτινα ἄλλως θὰ παρέμενον μὴ ἀναγώγιμα πρὸς ἀλλήλα. Ἡ τοιαύτη δημιουργικὴ διαδικασία διέρχεται ἐκ δύο τοῦλάχιστον προηγουμένων συνθετικῶν καὶ μειξιακῶν φάσεων· ἡ πρώτη φάσις συνίσταται εἰς τὴν ἐξαφάνισιν τῶν διττῶν ποιοτικῶν διαιρέσεων διὰ τῆς μεταβάσεως εἰς ἓνα ὄρον ἐνδιάμεσον. Ἡ δευτέρα φάσις συνίσταται εἰς τὴν ἐκ τριῶν μεσοτήτων, ἥδη ἐκ μείξεως προελθουσῶν, παραγωγὴν νέας ὠλοκληρωμένης μείξεως, ὥστε ἡ προκύπτουσα σύστασις νὰ εἶναι ἡ τελειοτάτη δυνατὴ², νὰ εἶναι αὕτη αὕτη ἡ ἀρχὴ τοῦ διὰ τῆς μείξεως ἐπιτυγχανομένου δεσμοῦ, καὶ ν' ἀποτελῇ ἐνότητα ὁμοίαν πρὸς ἑαυτὴν ἥτοι τελείαν. Ὁ δεσμὸς ἀποτελεῖ ἐν ταῦτῳ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐγγύησιν τῆς ἐνότητος, καθιστάμενος, ὡς ἐκ τούτου, δεσμὸς ὄντολογικός. Εἶναι ὁ οὐ οὐκ ἄνευ ὄρος διατηρήσεως τοῦ ὀργανισμοῦ τὸν ὁποῖον διέπει. Ἐγγυᾶται περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς ὄντολογικῆς σημασίας ὅσων ἐπὶ μέρους στοιχείων συνθέτουν τὴν θεωρουμένην ἐνότητα. Ἐφ' ὅσον τὰ στοιχεῖα ταῦτα θὰ συνδέωνται ἀρρήκτως πρὸς ἀλλήλα καθ' ὃν ἀπόλυτον καὶ ἐξαντλητικὸν τρόπον προϋποθέτουν αἱ συνεχεῖς μεῖξεις αὐτῶν, θὰ εἶναι ἀδύνατον καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν προερχομένη σύνθετος ἐνότης νὰ ἐπιζήσῃ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν ἐνὸς τούτων ἐκ τοῦ ὅλου, ἕκαστον δ' αὐτῶν νὰ ἐξακολουθήσῃ ὃν οἶον ἦτο καὶ προηγουμένως, τοῦτο δέ, λόγῳ ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς ὑπάρξεως τοῦ δεσμοῦ, ἐμποδίζοντος τὴν λύσιν τοῦ κατ' αὐτὸν συνθετιμένου, ἀφ' ἑτέρου δέ, ἀπωλείας τῆς, ἔστω καὶ δυνητικῆς, αὐτοτελείας τῶν ἐπὶ μέρους στοιχείων καθ' ἕκαστον λαμβανομένων. Ἡ συνένωσις τῶν

1. 35a.

2. Πβ. E. Moutsopoulos, *La musique dans l'œuvre de Platon*, Paris, P.U.F., 1959, σσ. 360 κ.έξ.

στοιχείων τούτων είναι τοσοῦτον μυχία καὶ ἀπόλυτος, ὥστε ταῦτα, ἔχοντα ἀπολέσει τὴν ὄντολογικὴν τῶν δυνητικῶν αὐτοτέλειαν χάριν τῆς αὐτοτελείας τῆς εἰς ἣν συντίθενται ἐνότητος, νὰ τὴν ἔχουν ἀπολέσει καὶ διὰ παντός, ἀφοῦ, ἅμα τῇ συνθέσει τῶν, περιέρχονται εἰς ἀτομικὴν ἀνυπαρξίαν, ὑπάρχουν δὲ μόνον λειτουργικῶς, ὀργανικῶς καὶ συναρτησιακῶς. Ἡ ἐπὶ μέρους λοιπόν, ἔστω καὶ δυνητικῇ, αὐτοτέλειά τῶν ἀποτελεῖ τὸ παρελθόν τῶν, ἀδύνατον δὲ ὅπως ἐπιστρέψουν εἰς αὐτὴν χωρὶς νὰ καταστρέψουν οὐ μόνον, ὡς εἶδομεν, καὶ τὴν αὐτοτέλειαν τῆς ἐνότητος ποῦ συνθέτουν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἱκανότητά τῶν πρὸς ὑπαρξιν, ἔστω καὶ οὐχὶ αὐτοτελεῇ, ἐντὸς τῶν ὁρίων ἐνὸς ὀργανισμοῦ, ὅ,τι δηλαδὴ ἔχει ἀπομείνειν εἰς αὐτὰ ἀφ' ἧς, αἰρομένης πάσης δυνατότητος ὑπαρκτικῆς τῶν αὐτοτελείας, ὑπήχθησαν ὑπὸ ἓν ἐνιαῖον ὄντολογικὸν σχῆμα.

Αἱ προηγηθεῖσαι ἀναλύσεις ἐπιτρέπουν ὅπως, ὀμιλοῦντες περὶ αὐτοτελείας τοῦ ὄντος, ἀναφερώμεθα εἰς σύνθεσιν ἀδιάσπαστον, καί, ὡς ἐκ τούτου, ἐνιαίαν, μίαν, μοναδικὴν ἐκάστοτε, ἔχουσιν δ' ἐν ἑαυτῇ τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεώς της, ὅστις εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ ὄντολογικὸς δεσμός ὁ συνέχων τὰ ὀργανικά της στοιχεῖα. Ἡ ὄντολογικὴ αὐτοτέλεια προϋποθέτει κατὰ συνέπειαν καὶ τὴν *de facto* κατάλυσιν τῆς θεωρητικῶς ἀνυπάρκτου ἤδη αὐτοτελείας τῶν συνιστωσῶν τοῦ ὄντος.

Ε. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ